

מראי מקומות - יומא

לו.

ה. ומתוודה על חטאת עון חטאת ועל אשם עון אשם ועל עולה וכו' הנה לא מצינו שהיה וידוי על קרבן שלמים. וכתב הרמב"ם (מעשה הקרבנות ג, ט"ו) 'ויראה לי שאינו מתודה על השלמים, אבל אומר דברי שבח'. וכתב הרדב"ז, שאף שלא מצינו שצריך שיתודה על השלמים, ואם כן לכאורה פשוט הוא, מכל מקום היה מקום לומר שיש להתודות כמו שאמר איוב, אולי חטאו בני, והשמיעונו שאין צריך לזה, אלא אומר דברי שבח.

ו. ועל עולה עון לקט שכחה ופאה וכו' אין עולה באה אלא על עשה וכו' מבואר שלדעת כולם העולה באה לכפר. והקשו התוספות בב"ב (מח.), שהרי אמרו במסכת זבחים (י) שעולה דורון היא, ומשמע שאינה מכפרת. ותירצו, שהיא מכפרת רק מקופיא, אבל מקיבעא אינה מכפרת. ובהגהות הב"ח שם ביאר, שהחטא עדיין קפוי וצף. והתוספות בראש השנה (ו. ד"ה יקריב) כתבו, שמה שממשכנים על חיוב עולה, אף שהיא באה לכפרה, היינו משום שהתשובה מכפרת על עשה, ומוחלין לו מיד [ויש לעיין בכוונתם, האם עולה מכפרת אפילו בלא תשובה, ומה שממשכנים, היינו משום שיכול לעשות תשובה, וממילא אינו מרגיש צורך להקריב הקרבן, ולעולם הקרבן מכפר אף בלא תשובה, שאם צריך גם תשובה, מדוע צריך גם את הקרבן לכפרתו. ויש לדון האם שייך בזה זבח רשעים תועבה. וכן האם זה גם בלאווין, כלאו הניתק לעשה וכדומה, שהעולה מכפרת עליהם. ואולי גם בהם התשובה מכפרת מיד]. ובהערות להגרי"ש הקשה מדברי הגמרא ביומא (פז.), שהעובר על מצות עשה ועשה תשובה, מוחלין לו מיד, ואם כן מדוע צריך כלל להביא עולה זו. וכתב, שהעיקר שדברי רבי עקיבא נאמרו על לאו הניתק לעשה, והעשה שאמר אינו בדוקא.

א. אבל מן החליפות ולפנים הכל מודים שפסול פירש רש"י, שלפנים מן החליפות היינו האויר שאחורי אותו עודף לצד מערב, וגם אויר שבין צפון כותל העודף לבין כותל העזרה. אולם הריטב"א פירש, שמן החליפות היינו בית החליפות עצמן, שהיו אמינא שמותר לשחוט שם, כיון שהם פתוחין למזבח, והשמיעונו שכיון שאין המזבח נראה שם, אינו חשוב ירך המזבח, ופסול לשחיטה (ובהגהות המהדיר שם תמה על מה שצידידה הגמרא שיכול לשחוט בבית החליפות עצמה, שהרי האולם אינו מקום שחיטה, וצ"ע).

ב. אלא מאי רבי אלעזר ברבי שמעון היא ונוקמיה בין מזבח ולכותל פירש רש"י, שלכולי עלמא עיקר צפון של ירך המזבח ממש הוא שם. אולם רש"י בזבחים (כ. הובא במוסף רש"י) פירש קושיית הגמרא באופן אחר קצת, שיעמידו בצפון המזרחי, סמוך לכניסתן לעזרה, שאין זה דרך ארץ להקריבו להיכל.

ג. גזירה שמא ירביץ גללים כתב הריטב"א בשם המדרש, שמעולם לא אירע שהרביץ גללים. אולם כתב הריטב"א שמכל מקום היו עושין כן, לפי שאין סומכין על הנס. ובהערות הגרי"ש העיר, מדוע לא נזכר נס זה במשנה באבות, וכתב, שעל כרחנו לומר שהמדרש חולק על המשנה שם.

ד. ומניח שתי ידיו וכו' המנחת חינוך (קט"ו, ג) הביא דברי התרגום יונתן (ויקרא א, ד') שאינו סומך אלא ביד ימינו, ותמה המנחת חינוך, שהרי זה כנגד משנה מפורשת במנחות (גז), וכן מבואר בסוגייתנו, והניח בצריך עיון. אולם בהגהות שם הביאו דברי המלבי"ם (ויקרא ט"ז, כ"א) שביאר שכוונת התרגום יונתן שביד ימין צריך לסמוך בחוזק יותר מביד שמאל, ואין הכוונה שסומכין רק ביד ימין.